

”FRED HAR BLIVIT DET MEST KONTROVERSIELLA”

(Proletären 31 aug 2022)

Intervju med Jan Öberg

När Proletären får en pratstund med Jan Öberg har han precis varit föremål för debatt i det danska folketinget. Anledningen är att fredsforskaren, som sedan ett halvsekel tillbaka är verksam i Lund, förra månaden svartlistades av den ukrainska regeringens ”center för att bemöta desinformation”.

Danmarks utrikesminister Jeppe Kofod fick då svara i parlamentet på hur han såg på att en dansk forskare pekats ut som ”informationsterrorist” och jämställs med krigsförbrytare av Ukraina.

– **Han svamlade i en timme** om betydelsen av att Ukraina ska vinna kriget, och därför måste vi liksom ha förståelse för att ett land i krig kanske kan gå lite för långt i att undertrycka åsikter, säger Jan Öberg och fortsätter:

– Vi har fått ett samhälle där krig är helt okej. Det är ingen som säger, ”ursäkta, är krig verkligen bra? Finns det inte alternativ?” De frågorna ställs inte längre.

På den ukrainska listan fann Jan Öberg sig i ett brokigt sällskap av ett 70-tal påstådda desinformatörer i tre kategorier. En av kategorierna består enligt centret av folk ”som fördömer Rysslands aggression, men uppmanar Ukraina till att förhandla och är emot att förse vår stat med vapen”. En hållning som ganska väl sammanfattar Jan Öbergs, som hela tiden tagit avstånd från Rysslands folkrättsvidriga invasion, men samtidigt pekat på Natos ansvar för den underliggande konflikten.

– Jag har varnat i åratal mot den situationen vi ser idag och det är trist att säga att jag fick rätt. Jag önskar av hela mitt hjärta att jag haft fel, men det här gick snett redan med Majdan, säger Jan Öberg och syftar på den väststödda kuppen i Ukraina 2014 som följde på den så kallade Majdanrevolten.

Jan Öberg skrev också direkt efter invasionen om vad han tyckte Ryssland borde gjort istället, och har ända sedan 2014 förespråkat FN-närvaro i Donbass.

– Det menar jag utifrån min erfarenhet från Jugoslavien, där FN gjorde ett förnämligt arbete. Det finns också många paralleller med Krajina i Kroatien [där serberna i området bildade en utbrytarrepublik 1991], vad gäller frågor om minoriteter, självbestämmande och gränsdragningar. Både Krajina och Ukraina betyder också ”gränsområde”.

Han har också förordat direkta förhandlingar mellan Ryssland och Ukraina. Samtidigt ser Jan Öberg inte regeringen i Kiev som en huvudsaklig part i den större konflikten.

– För det är i grunden inte en konflikt mellan Ryssland och Ukraina, utan en konflikt mellan Ryssland och Nato – om Ukraina.

I dagarna har Jan Öberg och stiftelsen TFF, (The Transnational Foundation for Peace and Future Research), som han bildade 1986, publicerat [en 160-sidig rapport](#) om varför Nato passerat sitt bäst föredatum och bör upplösas. I rapporten vänder sig Jan Öberg mot den krigiska inställning som utrikesminister Kofod gav uttryck för i folketinget och varnar för att med den attityden kommer kriget att pågå i åratal.

– Är det tanken, att ”Ukraina måste vinna”, så betyder det att ingen tar någon som helst hänsyn till det ukrainska folket och dess öde. Ukraina kommer att bli sönderslaget om den filosofin får dominera.

USA:s och EU:s åtminstone hittills kontraproduktiva bestraffningar av Ryssland, som lett till skenande energipriser på hemmaplan, kallar Jan Öberg för en bumerang, och han hoppas att de svåra ekonomiska konsekvenserna kan leda till en ändring av den kompromisslösa politiken.

– Svaret på invasionen, med totala sanktioner, en järnridå och exklusion av ryssarna på alla sätt, var helt idiotiskt, säger han.

Jan Öberg vänder sig också emot västvärldens attack på rysk civilbefolkning, bland annat hur den finska regeringen nyligen meddelat att Finland kraftigt ska skära ner på antalet turistvisum till ryssar.

– Det är i strid med folkrätten. Kollektiv bestraffning är förbjudet. Och det är ännu märkligare när västvärlden har uppfattningen att Ryssland är en diktatur och inte en demokrati. Hur kan man då göra människorna i Ryssland ansvariga för den här invasionen?

– **Men det är precis som** med Iran. USA:s regering tycker inte om det iranska styret, och då tycker de det är helt okej att i årtal bestraffa det iranska folket med sanktioner som gör att många av Irans 85 miljoner invånare lever på svältgränsen.

Det händer att Jan Öberg ger intervjuer till den iranska statstelevisionen Press TV, precis som till ryska RT. Ett faktum som direkt stämplar honom som putinist i vissa läger, konstaterar han.

– **Bara för att jag talar** med Russia Today, med kinesiska och med iranska medier. Jag skulle med glädje ge en intervju även till Dagens Nyheter, men de ringer ju inte. Inte BBC heller.

– Jag har arbetat med fredsforskning i 40 år, har erfarenhet och kunskap. Jag borde vara rimligt intressant för media. Men du är den enda svenska journalist som har reagerat på den här rapporten om Nato, och jag kan garantera att SVT eller SR inte kommer att ringa

imorgon
heller.

I sin rapport skjuter Jan Öberg ner Natos propaganda om att ”alla länder har rätt att välja sin egen säkerhetspolitiska väg, utan att någon lägger sig i”. Han visar hur det varit en långvarig kampanj för att få in Ukraina i Nato, fram till att den förre presidenten Petro Porosjenko 2019 skrev in i konstitutionen att Ukraina ska bli Natomedlem, mot folkmajoritetens vilja.

– Det är Nato själva som har lagt sig i. Vad den ukrainska befolkningen ville var antingen neutralitet eller någon sorts försvarssamarbete med Ryssland. Det fanns ingen majoritet för Natomedlemskap, det är eliten som kommit överens om att Ukraina ska gå med i Nato.

Jan Öberg dissekerar också Natos egna policydokument och texter. Han liknar Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg vid en pastor i Natokyrkan, och fraserna i de officiella dokumenten som postulat för församlingsmedlemmarna.

– Ju mer jag har läst Natos egna dokument, desto mer ligger det i det. De uppför sig som en kyrka, med besvärjelser som inte förklaras. Det religiösa har ersatt vetande och analys. De slänger sig med begrepp som avskräckning och forward defence och så vidare. Men begreppen definieras aldrig utan upprepas bara i det oändliga på alla presskonferenser.

PRIVAT

Jan Öberg är också fotokonstnär. Här en tolkning av Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg: "The Preacher" från 2022.

I rapporten driver du också tesen att Ukraina är Natos största misstag, en strategisk blunder. Men är det inte samtidigt så att man i Washington sitter nöjda med utvecklingen? Sverige och Finland är på väg in i Nato, medan Tyskland och andra länder rustar upp historiskt och göder det militärindustriella komplexet.

– Du har absolut en poäng. Det reser frågan om vem som styr i Nato, och det vet vi mycket väl vilka det är. Men Nato har 30 medlemsstater, och det finns 29 länder som hade kunnat ha en annan politik, eller mjukat upp den amerikanska hållningen.

– Jag tror inte heller att allt vad USA gör är resultatet av planering, att man velat det här och över många år provocerat Ryssland till att

invadera Ukraina. Jag tror inte man tänker så långsiktigt, utan det vi ser är de små stegens tyranni.

Natos företrädare är fast i sin egen propaganda om den egna förträffligheten, menar Jan Öberg, samtidigt som Ryssland ska sättas på plats.

– Syftet är att en gång för alla knäcka den ryska militärmakten och att genom sanktionerna knäcka hela Ryssland, och det kommer de inte att lyckas med. Därför tror jag det så småningom också i västvärldens ögon kommer att ses som en blunder, att det här skulle vi aldrig ha gjort.

Nyligen sade utrikeskorrespondenten Bengt Norborg i SVT att "Väst måste fortsätta förse Ukraina med de vapen de behöver", och häromdagen sade Vänsterpartiets partiledare Nooshi Dadgostar i SR att hon tycker att Sverige "så långt det bara är möjligt" ska bidra med mer försvarsmateriel till Ukraina. Vad säger du om den retoriken? Är det mer vapen som behövs för att få slut på kriget?

– Nej, tvärtom. Men det är folk som inte kan säkerhetspolitisk teori och som inte vet någonting om hur man skapar fred. Den kompetensen är det ingen politiker som har, och de har inte heller några sådana rådgivare. De betraktar fred som en restkategori, något som kanske kommer så småningom när vapnen har talat. Det är den tid vi lever i.

Så vad behövs istället?

– Dels kunskap om hur man får stopp på sådant här, genom att konsultera alla sidor. För det är inte bara ryssarna och Ukraina i den här historien. Det är också Natosidan och ett långt historiskt förlopp som man måste veta något om.

Jan Öberg nämner de löften som Sovjetunionens dåvarande ledare Michail Gorbatsjov fick av USA:s utrikesminister James Baker och Västtysklands kansler Helmut Kohl i samband med Sovjetunionens upplösning och Tysklands återförening, om att Nato inte skulle utvidgas ”en tum” österut.

– Och Nato har mage att skriva på sin hemsida att sådana löften inte gavs! Det är så man blir mörkrädd. Jag våndas när jag ser Stoltenberg och Blinken ljuga media rätt upp i ansiktet. Vet de inte bättre borde de avgå för de är inkompetenta, och vet de att de ljuger borde de också avgå, säger Jan Öberg.

– Det andra är att man måste ha faciliteter och resurser. Sverige och de övriga nordiska länderna hade till exempel kunnat skapa en plattform för förhandlingar. Varför är det Turkiets president Erdogan som håller på med sådant och inte de nordiska länderna?

Men i den öronbedövande kampanjen för att få in Sverige i Nato skulle det vara politiskt självmord att förespråka fredsförhandlingar istället för vapensändningar, konstaterar Jan Öberg.

– Om någon skulle säga ”låt oss skapa fred” istället, hade vederbörande blivit utbuad. Det är inte bara det att man inte längre bryr sig om fred, utan det har blivit det mest kontroversiella. Förr var det saker som pornografi och självmord som var tabu, idag är det fred som ingen får tala om.

Trots det pågående kriget är Jan Öberg optimistisk inför framtiden, och menar att vår tid av USA-imperialismens totala dominans över världen är på väg att ta slut.

– Världen håller på att förändras. Vi ser en ny multipolär världsordning födas, där Nato är på efterkälken i en desperat Titanic-kamp och trots att de är på väg ner försöker se ut som om de är väldigt starka.

Vilket de naturligtvis fortfarande är militärt.

– Ja, men det är ju det som amerikanerna och västvärlden fortfarande kan bättre än någon annan, krig. För vi kan inte ekonomi, kultur, folkrätt och demokrati längre. Yttrandefrihet och så vidare, alla de värden som västvärlden stått för, undermineras dag för dag. Allt det som händer nu är i civilisationsteoretisk bemärkelse tecken på svaghet.

– Och Nato faller sönder när det amerikanska imperiet upplöses, när vi inte längre har ett starkt USA. Det finns ingen kapacitet att leda Nato i Europa utan USA.

Jag tror nog ändå att det döende imperiet kan leva vidare på lerfötter ett bra tag till.

– Jo, det tror jag du har rätt i, och jag fruktar att det är så. Men vi har också sett hur snabbt en upplösning kan äga rum när det finns en gnista. Det var ingen, förutom den norske fredsforskaren Johan Galtung och några få andra, som på 1980-talet förutsåg att Sovjetunionen skulle störta ihop. Men när det väl började krackelera gick det väldigt fort.

– Jag säger inte att det kommer gå fort på samma sätt i västvärlden, men jag ser inte vad det är för stora resurser som USA har kvar, utöver militären, och då kommer man göra som Sovjet gjorde, rusta ihjäl sig. Västvärldens lösning på alla problem idag är mer vapen, och det håller inte i det långa loppet.

– **Jag tror inte det kommer** ta särskilt lång tid, men det är kanske önsketänkande. Jag tror i alla fall att världen kan bli väldigt mycket bättre än vad den är idag.